

Hanna-Pirita Lehtonen ja Kirsi-Marja Piippanen
KATEKISMUS SARJAKUVIKSI

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Lokakuu 2009

TIIVISTELMÄ

Yksikkö Humanistinen ja kasvatustieteiden yksikkö Ylivieskan yksikkö	Aika Lokakuu 2009	Tekijä/tekijät Hanna-Pirita Lehtonen Kirsi-Marja Piippanen
Koulutusohjelma Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi Katekismus sarjakuviksi		
Työn ohjaaja KT Reetta Leppälä	Sivumäärä 46	
Työelämäohjaaja		
Katekismus sarjakuviksi on opinnäytetyö, jonka tavoitteena on valmistaa sarjakuvina kerrottu katekismus ja saada se käyttöön seurakuntaan tai seurakuntiin. Teoriaosan alku määrittelee esimerkkejä käyttäjistä eli rippikouluikäisistä erilaisista oppijoista. Työssä kerrotaan lyhyesti rippikoulun pääasiat. Yksi kappale käsittelee Katekismusta ja sen sisältöä. Lopussa kerrotaan sarjakuvan ja kuvan käytöstä sekä siitä, miten sarjakuvakatekismusta voi hyödyntää rippikoulutyössä.		
Asiasana kirkon kasvatustoiminta, kirkon nuorisotyö, katekismukset, sarjakuvat, erilaiset oppijat, lukihäiriöt, rippikoulu		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska	Date Lokakuu 2009	Author Hanna-Pirita Lehkonen Kirsi-Marja Piippanen
Degree programme Civic Activity and Youth Work		
Name of thesis Catechism to comics		
Instructor Ed.D Reetta Leppälä	Pages 46	
Supervisor		
Catechism to comics is a diploma work the aim of which was to produce a comic version of the catechism that can be used in a congregation or congregations. First, at the beginning of the theory part, defines examples of the comic catechism's users, that is, of different children going to confirmation classes are defined. The project summarizes the main points of confirmation class. One paragraph focuses on the catechism and its contents. At the end the focus is on the use of comics and pictures and how the comic catechism can be used in confirmation classes.		
Key words church's growing, church's youth work, catechisms, comics, different children, dyslexia, confirmation class		

ESIPUHE

Kirsi-Marja:

Oma kiinnostukseni sarjakuviin on ollut olemassa melkein koko ikäni: monet eurooppalaiset ja amerikkalaiset (myös muutamat suomalaiset) sarjakuva-albumit ovat kuluneet käsissäni, ja kuluvat yhä japanilaisen sisarensa, mangan, kanssa. Ajan mittaan myös piirtämisestä on tullut rakas harrastus.

Lähdin tähän työhön odotuksella ja innolla. Paljon tuli suunniteltua ja pohdittua. Harmi vain, että iso osa siitä jäi jo ajan puutteen vuoksi toteutumatta. Hanna-Piritan idea sarjakuvakatekismuksesta oli loistava ja kaikki, joille olen siitä kertonut, ovat olleet samaa mieltä. Viime keväänä suunnittelimme yhdessä juonen kulkua ja yksittäisiä ideoita, mutta muun piirtämisen ja dialogin olen jättänyt Hanna-Piritalle. Minä olen keskittynyt teoriaosaan: opinnäytetyömme johdannon jälkeen tulevat neljä kappaletta ovat minun kirjoittamiani.

Haluan tässä sanoa kiitokseni Hanna-Piritalle, että hän pyysi minua tekemään opinnäytetyön hänen kanssaan. Aihe oli ja on edelleen tärkeä minulle ja on ollut hienoa olla mukana tämän työn tekemisessä. Kun sarjakuva on valmis, tulen varmasti käyttämään sitä työssäni. Toinen kiitos kuuluu pitkäpinnaiselle opinnäytetyön ohjaajallemme, Reetta Leppälälle, joka on kuunnellut, opastanut ja auttanut eteenpäin. Kiitokset myös kaikille muille, jotka ovat olleet tukemassa ja kannustamassa.

Hanna-Pirita:

Jotenkin tuntuu ihan siltä kuin olisin ollut laiska, sillä teoriaosasta olen kirjoittanut vain kuudennen otsikon alla olevan tekstin, joka käsittelee sarjakuvaa ja sen käyttöä opetuksessa. Kuitenkin töitä on ollut vaikka millä mitalla, sillä sarjakuvan tekeminen ei ole helppoa. Olen siis työssäni keskittynyt itse tuotteen tuottamiseen, eli sarjakuvan piirtämiseen, juonen suunnitteluun ja selitysten laatimiseen.

Päämääränämme on sarjakuvan tekemisen jälkeen saada se julkaistua jonkin kristillisen kustantamon alaisuudessa ja saada se käyttöön seurakunnissa, joten aion viettää vielä ensi joulunkin tiiviisti sarjakuvaamme parannellen ja hioen.

Jos nyt tahdon vielä sanoa kiitoksia, voisin kiitellä sarjakuvia piirtäviä ystäviäni. Olette olleet suurena häiriötekijänä opinnäytetyöni tekemisessä, olen onnellisen että sain sen kuitenkin valmiiksi, sillä ystäväni inspiroiva seura ei aina inspiroi oikeaa kohdetta. Kiitoksia erityisesti Kirsilille, joka jaksoi keskittyä täyspäiväisesti teoriaan, kun minä maalailin taivaanrantoja ja piirsin sarjakuvaa. Urakka oli meille molemmille aikamoinen. Onneksi se on kohta ohi.

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
ESIPUHE
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 JOKAINEN OPPII TAVALLAAN	4
2.1 Oppiminen on muutosta.....	4
2.2 Opettamiseen tulee kiinnittää huomiota	6
2.3 Oppiminen rippikoulussa	8
3 ERILAISET OPPIJAT	11
3.1 Oppimisvaikeuksia on monenlaisia.....	11
3.2 Lukihäiriö: kun kirjaimet pomppivat	13
3.3 Kaikkien ripari. Erilaiset oppijat rippikoulussa.....	15
3.4 Opinnäytetyö erilaisista oppijoista rippikoulussa.....	17
4 RIPPIKOULU SUOMESSA.....	19
4.1 Elämä-usko-rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001.....	19
4.2 Rippikoulun tavoitteet ja haasteet.....	21
5 KATEKISMUS.....	23
5.1 Uusi katekismus vuosimallia 1999.....	23
5.2 Miksi valitsimme juuri katekismuksen?	24
5.3 Miksi katekismusta kannattaa käyttää rippikoulussa?	26
6 SARJAKUVA-HELPOMPAA LUKEA	29
6.1 Kuvat apuna opetuksessa.....	30
6.2 Värjättyjä hiuksia ja kysymyksiä. Miksi sarjakuvamme tällaista?.....	32
6.3 Miten katekismustamme voi soveltaa käytäntöön?	34
7 POHDINTA	36
LÄHTEET	38

1 JOHDANTO

Suomen lukutaitoprosentti on miltei sadassa prosentissa, mutta se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikki suomalaiset osaisivat lukea täydellisesti. Myös Suomi on täynnä ihmisiä joilla on enemmän tai vähemmän vaikeuksia lukemisessa ja lukemansa ymmärtämisessä. (Malin 2006. 15-17) Juuri tästä lähtökohdasta on myös opinnäytetyömme ensimmäinen idea lähtenyt.

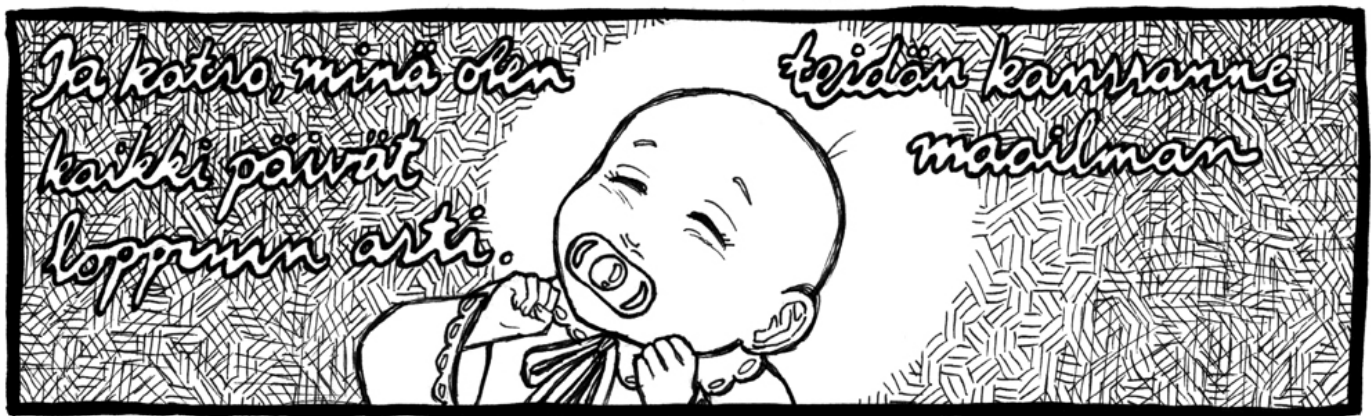
Monet lukihäiriöistä kärsivät ihmiset ovat kertoneet, että sarjakuvan tai kuvitetun kirjan lukeminen on heille vielä aikuisellakin iällä mielekkäämpää, sillä kuvat helpottavat lukemista ja luovat tekstille erityisen rytmin. Kuvat myös tuovat tekstiin uutta näkökulmaa ja niiden avulla on helpompi samaistua tarinan henkilöiden tuntemuksiin ja löytää yhtymäkohtia omaan elämään.

Katekismuksessa on kaikki se tieto, mitä ihminen tarvitsee kristinuskon perusasioista, ja juuri tuosta syystä sen sisällön ulkoa opiskelu on ollut ensimmäisistä rippikouluista alkaen osa rippikoulun opetusta. Yhä tänäkin päivänä nuoret opettelevat ulkoa seurakunnittain vaihtelevan määrän ulkoläksyjä, joihin kuitenkin kuuluvat aina vähintään käskyt, uskontunnustus ja Isä meidän -rukous.

Henkilökohtaisten huomioidemme mukaan katekismuksen käyttö on nuorille melko outoa. Heitä on tuskin lainkaan opastettu katekismuksen käyttöön koulussa tai rippikoulussa. Pyrkimyksemme on tuoda katekismus nuorten maailmaan, sen sijaan että nuori yritettäisiin saada vastaamaan katekismuksen maailmaa. Tällä hetkellä suuressa nuorten suosiossa ovat sarjakuvat, ja niistä etenkin manga - tyylinen sarjakuva, joten ajatuksenamme on yhdistää katekismuksen sisältö ja suosittu sarjakuvan kerrontatapa, jotta nuorten olisi helpompi tarttua tähän

kristinuskon peruskirjaan. Emme kuitenkaan luokittelisi sarjakuvaamme täysin manga -tyyliseksi, sillä sarjakuvassa käytettyyn tyyliin on itämaisen sarjakuvaperinteen lisäksi vaikuttanut paljon myös eurooppalainen ja amerikkalainen sarjakuvatuotanto. Kuitenkin tärkeä osa sarjakuvasta, hahmojen ulkonäkö, on saanut suuren osan vaikutteistaan manga -tyylisestä sarjakuvasta.

Päämääränämme on valmistumisemme jälkeen yrittää saada sarjakuvamme julkaistua jonkin kristillisen yhdistyksen tai kustantamon kautta. Tämän tehtyämme toivomme että seurakunnat ja koulut voisivat löytää sarjakuvakatekismuksestamme apua opiskeluun ja kristinuskon perusasioiden pohtimiseen.

KUVA 1. Esimerkki sarjakuvakatekismuksesta: Kaste- ja lähetyskäsky kerrotaan päähenkilön kasteen yhteydessä. (Lehkonen 2009)

Tämän työn teoriaosassa käsittelemme aluksi oppimista ja opettamista, sillä niistä kumpuavat niin kouluopetuksen kuin rippikoulunkin metodit. Sarjakuvakatekismuksemme ”kohde” eli erilaiset oppijat tulevat esiin kolmannessa luvussa. Lukihäiriö on työn kannalta keskeinen termi ja sitä avataan laajemmin samassa luvussa, jossa kuvaamme myös rippikoulun erilaisia oppijoita esimerkiksi erään opinnäytetyön avulla. Neljäs luku raottaa rippikoulun maailmaa ja viides

kertoo katekismuksen sisällön ja roolin rippikoulussa. Kuudennessa luvussa pääosassa ovat kuvat ja erityisesti sarjakuva. Sen lopussa annamme esimerkkejä oman sarjakuvakatekismuksemme käytöstä.

2 JOKAINEN OPPII TAVALLAAN

Oppiminen on osa ihmiselämää. Opimme jokaisesta uudesta tilanteesta, asiasta ja tapahtumasta. Opimme laittamaan ruokaa, pelaamaan pesäpalloa ja tilaamaan tuotteita internetistä. Opimme monissa paikoissa: kotona, koulussa, päiväkodissa, työpaikalla ja harrastuksissa. Yksi oppimisen ympäristö monelle suomalaiselle on rippikoulu.

2.1 Oppiminen on muutosta

Ihminen elää havaitsemalla. Havainnointikyky on yksi perustoiminnoistamme. Sen avulla otamme vastaan informaatiota ja etsimme sitä. Oppiminen kuuluu olennaisesti havainnoimiseen. Siihen kuuluu myös muisti, joka kulkee käsi kädessä oppimisen kanssa. Oppimisella tarkoitetaan niitä tapoja ja keinoja, joiden avulla jotain painetaan mieleen. Muistaminen on todiste, että on opittu jotain; opittu asia palautuu mieleen ja säilyy myös toiseen kertaan. Muistin eri osilla ja niiden yhteistyöllä on tärkeä merkitys esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidossa. (Ahvenainen & Holopainen 1999, 37.)

Jokainen oppii omalla tavallaan. Eri oppimisen muotoja on tutkittu ja listattu: yksi oppii kuuntelemalla (auditiivinen), toinen näkemällä (visuaalinen) ja kolmas tekemällä (kinesteettinen). Yleensä tarvitaan kuitenkin kaikkia alueita. Aika ja paikka ovat myös kytköksissä oppimiseen. (Erilaisen oppijan käsikirja 2007, 34; Prashnig 2000, 83.) Toisille uuden oppiminen on vaikeampaa kuin toisille ja syitä on yhtä monta kuin oppijoitakin. Koulussa otetaan huomioon erilaiset oppijat tekemällä erityisjärjestelyjä. Niiden ei aina tarvitse olla isoja,

joskus riittää pelkkä paikan vaihtaminen luokan toisesta päästä toiseen. Myös rippikoulussa otetaan yhä enemmän huomioon erilaiset oppijat ja eri oppimisedellytykset (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001). Opinnäytetyömme yksi mahdollisuus on käyttää sitä rippikouluissa erilaisten oppijoiden kanssa.

Tietoa ei voida siirtää suoraan toiselle, vaan siihen tarvitaan aina ihmisen tai ryhmän oma panos. Oppimiseen kuuluu asian läpikäyminen omassa mielessä ja sen jälkeen sen ”siirtäminen” muistiin. Oppimista on tapahtunut, kun jotain on muuttunut tai tullut lisää omiin tietoihin, tunteisiin, taitoihin ja toimintaan. Muutos on sisäinen tapahtuma, joka luo pohjaa seuraavalle uudelle asialle. (Hautamäki, Lahtinen, Moberg & Tuunainen 2007, 113; Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 11.)

Oppimista tapahtuu jatkuvasti ja se on osin tiedostettua, osin tiedostamatonta. Jälkimmäiseen kuuluu esimerkiksi kulttuurin mallien omaksuminen. Jotta oppiminen olisi syvällistä, asiaan tulee paneutua tietoisesti. Ihmisen oppiessa hän muokkaa ja suhteuttaa vanhaa tietoa uuteen tietoon: aiemmin opittu vaikuttaa aina uuden ymmärtämiseen ja sen tulkintaan. Rippikoulussakin nuoret oppivat vanhan pohjalta. (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 11,12; Hautamäki ym. 2007, 113.)

Oppimiseen vaikuttaa myös asian mielekkyys. Hyvä esimerkki on harrastukset. Kun nuori harrastaa rakastamaansa asiaa, kuten pianonsoittoa, hänestä voi tulla lajinsa mestari. Toisaalta jos johonkin asiaan liittyy ikäviä muistoja, nuori paneutuu siihen todennäköisesti vähemmän tai ei ollenkaan ja lopputulos on, ettei hän opi asiaa. (Lyytinen 1997, 246.) Tämä on syytä ottaa huomioon myös

rippikoulussa, jossa uskon asiat tulevat lähelle nuorta. Jos kokemus on positiivinen, hän oppii ja voi samalla kiinnostua kristinuskosta enemmänkin.

2.2 Opettamiseen tulee kiinnittää huomiota

”Opetuksen tehtävä on edistää oppimista.” sanotaan Rippikoulusuunnitelma 2001:ssä (11). Opettaminen ei siis ole ainoa asia, joka vaikuttaa oppimiseen, mutta se on hyvin tärkeässä osassa. Jos opetus on hyvää, se edistää oppimista. ”Hyvän opetuksen” voi yhdistää paljon puhuttuun esteettömyyteen. Sanalla tarkoitetaan riittävän tuen, ohjauksen ja erityisjärjestelyjen antamista lapselle tai nuorelle, jotta hän voisi oppia yhdenvertaisesti muiden kanssa. Opetustilanteessa tulee huomioida myös eri aistikanavat ja erilaiset tavat oppia. Esteettömyyteen on hyvä kiinnittää huomiota. Silloin oppimisen ongelmiin ja pulmiin voi löytyä ratkaisuja. (Erilaisen oppijan käsikirja 2007, 24, 179.)

Sveitsiläinen pedagogi Hans Aeblin (1990) on tehnyt listan opetuksen perusmuodoista. Siinä on kolme pääluokkaa, joiden alle perusopettamismuodot tulevat. Pääluokat ovat välittämistapa, toiminta/teko/käsite ja oppimisprosessi. Välittämistapaan sisältyy kertominen, demonstraatiot, havainnointi ja tarkkailu sekä yhdessä lukeminen ja kirjoittaminen eli tekstin laadinta. (Hautamäki ym. 2007, 112.) Nämä on hyvä tiedostaa niin kouluopetuksessa kuin rippikoulussakin. Sarjakuvakatekismuksemme avulla voi kertoa, ja demonstroida. Sitä voi myös lukea yhdessä.

Opetuksessa on tärkeätä ottaa eri aistikanavat huomioon. Erään tutkimuksen mukaan ihminen oppii kuulemalla 20%, näkemällä 30%, niiden yhdistelmällä 50%, kuulemalla, näkemällä ja puhumalla 70% ja 90% kuulemalla, näkemällä, puhumalla ja tekemällä (Peltonen 1985, 38). Tämä on hyvä muistaa, kun

opetetaan asioita esimerkiksi rippikoulussa. Havainnollistaminen ja konkreettisuus ovat siis avaimia, että oppimista saadaan aikaan. Juuri havainnollistamalla asioita, saadaan käyttöön eri aistikanavia. Konkreettisuus puolestaan on lähellä oppijan oikeata elämää ja omia kokemuksia, joten se tuo opetettavan asian aivan nenän alle. (Vuorinen 1993, 42, 43.)

Opetuksen eräs näkökulma on induktiivisuus ja deduktiivisuus. Induktiivinen lähestymistapa tarkoittaa, että opetettavaa asiaa aletaan pohtia ensin yksittäistasolla ja siirrytään sitten laajempiin kokonaisuuksiin. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi rippikoulussa omien arvojen läpikäymistä ja siitä siirtymistä Suomeen lakeihin. Deduktiivinen lähestymistapa on juuri toisinpäin: yleistyksistä vähitellen omiin tuntemuksiin ja kokemuksiin. Kannattaa harkita, kumpaa tapaa käyttää, sillä kummallakin on puolensa. Jos on kyse oppijoille aroista asioista, kannattaa lähteä pohtimaan aihetta yleistasolla, mutta pohdittaessa esimerkiksi rakkauden kaksoiskäskyn merkitystä, voi ensin miettiä, miten sitä noudattaa omassa elämässään. (Vuorinen 1993, 45-46.)

Erilaisen oppijan käsikirjassa listataan asioita, joita olisi hyvä ottaa huomioon koulutuksessa, kun on kyse oppimisvaikeuksista. Näitä samoja asioita pitää muistaa ottaa huomioon myös rippikoulussa, vaikka sen luonne onkin, tai ainakin tulisi olla, erilainen kuin kouluopetuksessa. (Elämä-usko-rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001, 38) Opetuksessa tulisi ensinnäkin ottaa huomioon oppijan oppimistyyli, sekä eri aistien merkitys oppimisprosessissa. Oppimista tukevia apuvälineitä pitäisi olla saatavilla ja opetuksen tulisi olla rauhallista. Silloin tällöin välissä voisi ottaa pienen "taukojumpun". Muita konkreettisia asioita ovat tilajärjestelyt ja mahdollisten avustajien tarve. (Erilaisen oppijan käsikirja 2007, 178.)

2.3 Oppiminen rippikoulussa

Opinnäytetyössä Erilainen samanlainen rippikoululainen, mainitaan oppimisedisteet. Edisteisiin kuuluu esteettömyys, oppimisympäristö, asenteet ja ilmapiiri, apuvälineet, voimaantuminen (empowerment), yksilö ja yhteisö sekä menetelmät. Esteettömyys tarkoittaa käytännössä samaa kuin yllä on jo kerrottu. Ympäristö on oppimisen kannalta otettava huomioon esimerkiksi valaistuksessa. (Heino & Kuusi 2006, 16.)

Apuvälineitä on monenlaisia ja ne kuuluvat jokaisen ihmisen elämään. Myös oppimisen edistämiseksi on keksitty erilaisia apuvälineitä, joita tulisi käyttää opettamisessa. Empowerment eli suomennettuna voimaantuminen tarkoittaa, että vahvistetaan yksilön vaikuttamisen mahdollisuuksia omaan elämäänsä. (Heino & Kuusi 2006, 17.) Rippikoulussa tämä voisi tarkoittaa nuoren kuuntelemista ja hänen itsetuntonsa vahvistamista.

Oppijat tulisi nähdä yksilöinä. Silloin huomioidaan jokaisen vahvuudet, mahdollisuudet ja kehityshaasteet. Rippikoulussakin opettajan tulisi ottaa huomioon konkreettisuus, käytännöllisyys sekä oppilaan kommunikointikyky ja mahdolliset vaikeudet. Jokainen voi oppia, kunhan vain saa oppia omalla, itselle sopivammalla tavalla. Siinä auttavat eri menetelmät, jotka selviävät jokaisen kohdalla vain kokeilemalla. Sopivan menetelmän löytyessä se syventää opetusta ja saa aikaan tunteita sekä ajatuksia. Kannattaa kuitenkin muistaa, että eri menetelmien vaihtelu piristää ja osaltaan auttaa keskittymään. (Heino & Kuusi 2006, 17; Broman, Mattson & Öjermo 2006, 87.)

Asenteella tarkoitetaan suhteellisen pysyvää suhtautumistapaa. Asenteissa on aina kognitiivinen eli tiedollinen ja emotionaalinen eli tunteellinen puoli.

Ihmiset tunnetusti käyttäytyvät asenteidensa suuntaisesti ja jos ne ovat ”huonot”, voi se aiheuttaa ongelmia. On siis syytä välillä tarkastaa omia asenteitaan, sillä niillä on suuri merkitys hyvän ilmapiirin luomisessa. (Heino & Kuusi 2006, 18.)

KUVA 2. Esimerkki sarjakuvakatekismuksesta: Kaikki eivät ole kiinnostuneita kuuntelemaan opetusta käskyistä. Kyseessä toinen käsky ”Älä käytä väärin Herran, Jumalasi nimeä”. (Lehkonen 2009)

Oppimisen kannalta yksi tärkeä asia on motivaatio. Ilmapiiri vaikuttaa suuresti motivaation syntymiseen ja sen ylläpitämiseen. Rippikoulussa on tärkeitä olla lämmin ja avoin sekä turvallinen ilmapiiri. Ohjaajat ja isokset ovat isossa osassa sen luomisessa. Heidän tulee myös uskoa jokaisen rippikoululaisen mahdollisuuksiin oppia ja osata. Kannustus ja rohkaisu tukevat kaikenlaisia oppijoita. (Kuusi & Porkka 2006, 121.)

Toisto luo turvallisuutta. Rippikoulussa esimerkiksi rukoushetket ja jumalanpalvelukset tuovat toistoa, jos niitä vietetään joka päivä. Toisto kuuluu

myös ulkoa opettelemiseen. Rippikoulun ulkoläksyt löytyvät katekismuksesta. Kun asia on ensin opittu ulkoa, sitä voi sen jälkeen syventää ja toiston avulla se sisäistyy. (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 31.) Uskonelämän yksi perusasia on juuri toistaminen. Sen avulla ihminen omaksuu kristinuskon keskeiset asiat sisälleen. (Mannermaa 2000, 18.)

3 ERILAISET OPPIJAT

Niin kuin on jo todettu, jokainen oppii tavallaan. Jokainen omaksuu tietoja ja taitoja eri tavalla. Sama ihminen voi myös oppia erilaisella metodilla eri asioita. Historiaa kuulemalla, ruuanlaittoa tekemällä itse. Joskus kaikki ei kuitenkaan ole niin yksinkertaista. Kun oppiminen tuottaa hankaluuksia, täytyy ottaa huomioon oppijan yksilölliset tarpeet. (Lyytinen 1997, 245.)

3.1 Oppimisvaikeuksia on monenlaisia

Suomen väestöstä 20–25% on erilaisia oppijoita (Erilaisen oppijan käsikirja 2007, 15). Peruskoulussa ja ammattikouluissa on yhä enemmän oppilaita, joille annetaan erityisopetusta (Heino & Kuusi 2006, 19). Oppimisvaikeuksia on tämän hetken arvion mukaan 24–30% ala-asteikäisistä. Näillä lapsilla on hankaluuksia esimerkiksi motorisissa taidoissa, lukemisessa, kirjoittamisessa ja laskemisessa. Luku sisältää myös fyysisen vamman ja kehitysvamman aiheuttamat ongelmat oppimisessa. (Erilaisen oppijan käsikirja 2007, 15,16.) Kehitysvammaisuus on yksi neurologisista toiminnoista johtuvista oppimisvaikeuksista (Voutilainen, Häyrinen & Iivanainen 1997, 12).

Oppimisvaikeudet saattavat johtua geeneistä, sikiöajan ja synnytyksen ongelmista, lapsuuden kovasta sairastamisesta, esimerkiksi onnettomuudessa tulleesta vammasta tai ympäristöstä. Sattumalla voi myös olla sormensa pelissä. Perimä on varsinkin lukihäiriön kohdalla melkein pä yleisin syy. Raskauden aikana äidin sairaudet, runsas alkoholin tai huumeiden käyttö sekä ympäristömyrkyt voivat vaikuttaa sikiön kehitykseen. Myös esimerkiksi

raskausmyrkytys, hapenpuute synnytyksessä tai lapsen pienikokoisuus ovat riskitekijöitä. Lapsena toistuva korvatulehdus, astma, allergia tai diabetes saattavat aiheuttaa vaikeuksia oppimisessa. Ympäristöllä on suuri merkitys lapsen oppimiselle: saako hän ymmärrystä, apua ja ylipäättään hyvää opetusta. (Erilaisen oppijan käsikirja 2007, 22–24.)

Oppimisen erityisvaikeudet johtuvat keskushermoston toimintahäiriöistä. Ne tulevat esiin yleensä leikki- tai kouluiässä. Oppimisvaikeus todetaan, jos koulussa tietyllä alueella jää 1-2 vuotta jälkeen keskimääräisestä. Oppimisen erityisvaikeudet jaetaan akateemisten taitojen oppimisvaikeuksiin ja tarkkaavaisuushäiriöihin. Jälkimmäinen on aivotoiminnan häiriö, joka syntyy erilailla kuin oppimisvaikeudet, mutta ne esiintyvät ja periytyvät yhdessä. Muita aivojen hienotoimintahäiriöitä ovat puheen ja kielen kehityksen häiriöt, motoriikan vaikeudet ja sosiaalisen vuorovaikutuksen häiriöt. MBD-oireyhtymästä puhutaan, kun tarkkaavaisuushäiriöön liittyy näitä muita erityisvaikeuksia. (Voutilainen ym. 1997, 12-13.)

Kokemus ja tutkimukset ovat osoittaneet, että hyvin usein erilaiset oppijat käyttävät enemmän oikeaa aivopuoliskoa. Tätä oikeaa puolta sanotaan ihmisen kokonaisvaltaiseksi aivopuoliskoksi. Vasen puoli taas on looginen puoli. Kun dominanssina eli ohjausvastuussa on oikea puoli, ihminen käsittelee asioita rinnakkaisesti, yhdellä kertaa kaikkia. Hän muistaa hyvin kasvot ja ajattelee muutenkin kuvallisesti ja käyttää mielikuvia sekä vertauksia. Juuri kuvat ja visuaalisuus saavat mielenkiinnon heräämään. (Hintikka 2004, 76-77, 78,79.) Tämä on tärkeä asia opinnäytetyömme kannalta ja se puolustaa oikeutta käyttää kuvia erilaisten oppijoiden opetuksessa.

3.2 Lukihäiriö: kun kirjaimet pomppivat

Kun luku- ja/tai kirjoitustaidossa ilmenee ongelmia, syynä voi olla lukihäiriö eli dysleksia. Se on erityinen luki-vaikeuden muoto, joka ilmenee lukemisen ja kirjoittamisen ohella myös luetun ymmärtämisessä ja mieleen palauttamisessa sekä muistissa. Yleisimpiä vaikeusalueita ovat esimerkiksi ääneen lukeminen, epäselvä käsiala, nimien muistaminen, itse luetun tekstin ymmärtäminen ja keskittyminen. Lukihäiriö saattaa ilmetä myös kirjainten puuttumisena tai niiden paikan vaihtumisena. (Erilaisen oppijan käsikirja 2007, 18–19; Ahvenainen & Holopainen 1999, 61; Niemi 1997, 28.)

Koululaisista noin 10-15 % esiintyy lukihäiriötä (Riihimäki 2005, 190). Ammattikoulussa 7-20 % (eri tutkimuksia) ja lukiossa noin 4 % opiskelevista on lukivaikeutta (Tahvola 2007). Dysleksia on vahvasti perinnöllistä. Tutkimusten mukaan 50 % lukihäiriöisten lasten vanhemmista ja saman verran sisaruksista on lukivaikeuksista kärsiviä. Vaikeus johtuu siis osittain geneistä, mutta sen syntymekanismia ei vielä tarkkaan tiedetä. Eri geenipaikat- ja virheet kuitenkin todistavat, että lukivaikeuden taustalla on erilaisia kognitiivisia ongelmia. Ympäristöllä on merkitystä sille, kehittykö lapselle lukihäiriö. Kaikille sitä ei tule, vaikka lapsella olisi perinnöllinen taipumus se saada. (Erilaisen oppijan käsikirja 2007, 25–26; Voutilainen ym. 1997, 15; Niemi 1997, 28; Broman ym. 2006, 32.)

Lukivaikeuden perustana pidetään ongelmaa yhdistää äänne ja kirjain. Se heikentää ja saattaa jopa estää silmäilevän lukutavan normaalin kehityksen. Lukivaikeuksista kärsivän on vaikea tunnistaa äännteitä ja muodostaa niistä sanoja ja pitää ne mielessä. Häiriö ei kuitenkaan johdu neurologisista-, kuulo- tai näköongelmista. (Leinonen 1997, 23; Lyytinen & Lyytinen 2004, 31-34.)

Lukivaikeuden kanssa pystyy elämään. Kun se on kerran tunnistettu, voi pelkkä tieto siitä, ettei ole tyhmä, auttaa. Suomessa on monia ohjaus- ja tukipalveluja myös aikuisille, joilla on lukivaikeus. On kehitelty monia apuvälineitä, joiden avulla ongelma pienenee: kommunikaattori, nauhuri, kamera, erilaiset tietokone-ohjelmat, äänikirjat, lukevat skannerit ja paljon muuta. Tietokoneen harjoitusohjelmia on ilmestynyt markkinoille kasapäin (esim. Oppivisa, Kielimylly, DysLex). Ne eivät poista lukivaikeutta, mutta auttavat siinä. On myös kuntoutusta sekä vertaistukea. Pienillä asioilla voi olla suuri merkitys. (Erilaisen oppijan käsikirja 2007, 29, 31-32.)

Lukihäiriön voi ottaa huomioon myös perinteisessä luokkaopetuksessa. Tärkeintä on, että oppilas kokee opetettavan asian tärkeäksi. Pienet askeleet ja tehtävästä toiseen siirtyminen rauhallisesti auttavat. Toistaminen ja kertaaminen vahvistavat asioiden muistamista. Ne myös antavat positiivisia kokemuksia, kun nuori huomaa oppivansa. Eri aistikanavat on otettava huomioon varsinkin lukihäiriöisten kohdalla. Konkretia ja soveltaminen auttavat asian ymmärtämistä. Opettajan tulee muistaa oppilaan kommunikointikyky, jossa voi olla ongelmia juuri kielellisen hallinnan puutteen takia. (Virtanen 2004, 98.)

Dyslektikkoja suurempi ryhmä on niin sanotut huonot lukijat eli he, joilla on lukemisen vaikeus. Tämä vaikeus esiintyy nimenomaan luetun ymmärtämisessä. Tanskassa on tehty tutkimus 18–67-vuotiaille ja tulosten mukaan 12 % heistä on lukemisen vaikeus. Se johtunee harjoituksen puutteesta, koulunkäynnin vähyydestä tai muista oppimisvaikeuksista. (Niemi 1997, 28.)

Myös Suomessa, huippukoulutuksen maassa, noin 20 % väestöstä kuuluu joukkoon, jolla on vaikeuksia oppimisessa, mutta jotka eivät ole esimerkiksi

dyslektikkoja (Heino & Lehtonen 2006, 139). Heihin lukeutuu myös paljon nuoria, joista todennäköisesti suurin osa käy rippikoulun. Siksi suosittelemme katekismustamme käytettäväksi, vaikkei kyseisessä rippikoulussa olisi yhtään diagnosoitua tapausta.

3.3 Kaikkien ripari. Erilaiset oppijat rippikoulussa

Rippikoulu on tarkoitettu kaikille. Sinne saavat ilmestyä lukutoukat, urheilijat, äänekkäät hauskuttajat ja hiljaiset sivustakatsojat. Se on avoin niin kymppin oppilaille kuin riman alta vetävillekin. Kun on kyse niin monesta erilaisesta nuoresta, on samalla kyse monesta erilaisesta oppijasta. Jotkut tarvitsevat enemmän kuin toiset oli syynä sitten erityisvaikeudet tai muut syyt. Seurakuntien tulee tehdä rippikoulu mahdolliseksi jokaiselle. Erityistuen ja -opetuksen tarve ei syrjäytä nuorta pois seurakuntayhteydestä. Tiedostamalla tämän rippikoulua suunnitellessa panostetaan tiettyihin rakenteellisiin sekä opetuksellisiin perusedellytyksiin. (Broman 2006, 8, 39; Kuusi 2006, 7,8.)

Erilainen oppija voi olla esimerkiksi AD/HD, Tourette, Asperger tai autistinen nuori. Silloin on kyse neurologisista eli aivotoiminnan häiriöistä. Ihmisen on silloin vaikea keskittyä ja käsittää ohjeita. Usein on vaikeata toimia isoissa ryhmissä ja tehdä valintoja. Muistitoiminnoissa on myös hankaluuksia eivätkä asiat pysy päässä. Monilla AD/HD nuorilla on myös kirjoittamis- ja lukemisvaikeuksia. Erilaiset oppijatkin ovat yksilöitä, joten jokaisella on oma oirekuvansa. (Broman 2006, 16, 19.)

Erilainen oppija voi olla myös oppimisvaikeuksista kärsivä. Oppimisvaikeudet voidaan jakaa viiteen vaikeuskohtaan: motoriikka, kielelliset toiminnot ja

havaintotoiminnot, tarkkaavaisuus ja toiminnan ohjaus. Tavallista on, että vaikeudet ovat päällekkäisiä. Tunnetuimpia ja yleisempiä ovat kielellisten toimintojen vaikeudet. Niihin kuuluu esimerkiksi dysleksia eli lukihäiriö sekä dysgrafia eli kirjoittamisen vaikeus, jotka yleensä esiintyvät yhdessä. Lukivaikeus on erilainen tapa käsitellä kielellistä tietoa. Nykyään on itsestään selvää, että suomalainen osaa lukea ja kirjoittaa. Jos taito puuttuu tai on puutteellinen, syrjäytyminen yhteiskunnasta on hyvin mahdollista. Rippikoulussa työntekijöiden tulisi tehdä kaikkensa, jotta syrjäytymistä ei tapahtuisi. (Heino & Kuusi 2006, 15,16.)

Usein näitä ihmisiä ymmärretään väärin ja heitä kuvaillaan negatiivisilla sanoilla kuten levoton, tyhmä, huolimaton ja uhmakas. Haukkuminen tai jankutus ei kuitenkaan auta tilannetta, päinvastoin se pahentaa sitä. Ihminen kokee olevansa täysi epäonnistuja, eikä jaksakaan enää edes yrittää. Silloin hänestä tulee muiden silmissä saamaton ja laiska. Oravanpyörä on valmis. Kun oireet otetaan huomioon opetuksessa, ne eivät kasva liian korkeiksi. Tärkeätä on kärsivällisyys, selkeys ja rakenne. Joustavuus, kuvien käyttö ja selkeät rajat auttavat jo paljon. Ne tukevat, auttavat keskittymään ja tuovat onnistumisen kokemusten kautta itseluottamusta. (Broman 2006, 17, 25; Heino & Kuusi 2006, 15.)

Rippikoulusuunnitelma 2001:ssä sanotaan, että rippikouluissa tulisi ottaa erilaiset oppijat ja eri oppimisedellytykset huomioon (Elämä-uskokous. Rippikoulusuunnitelma 2001.) Kuitenkin erilaisia oppijoita huomioidaan rippikouluissa liian vähän. Opetus on usein opettajakeskeistä ja siitä puuttuu toiminnallisuus, havainnollisuus ja oppijan oma aktiivisuus. Silloin rippikoulun tiedollinen puoli jää kovin suppeaksi. Visualisointi, konkretia ja oma tekeminen tuovat opeteltavat asiat lähemmäksi. Erilaiset oppijat tulee ottaa huomioon

myös muussa toiminnassa kuin oppitunneilla. Työntekijöiden on oltava valppaana niin ”luokassa” kuin vapaa-ajallakin. (Heino & Kuusi 2006, 18.)

Tekemämme sarjakuvakatekismus tuo katekismuksen lähemmäksi nuoria. Sen antamat esimerkit saattavat jäädä paremmin päähän kuin opettajan luennointi. Varsinkin lukihäiriöisten nuorten kohdalla sarjakuvat voivat auttaa oppimaan ja muistamaan katekismuksen sisällön.

3.4 Opinnäytetyö erilaisista oppijoista rippikoulussa

Diakonia-ammattikorkeakoulun Järvenpään yksikössä on tehty opinnäytetyö nimellä Rippikoulu kaikille? Erilainen oppija rippikoulussa. Siinä tehdyn kyselyn mukaan melkein kolme neljäsosaa seurakunnista oli tukenut erilaisia oppijoita visualisoimalla, konkretisoimalla tai jakamalla rippikouluryhmän pienryhmiin. Myös yli puolessa seurakunnista oli käytetty vaihtoehtoisia opetusmateriaaleja tai joissakin tapauksissa palkattu henkilökohtainen avustaja. Siitä huolimatta tukikeinoja ei käytetty kaikissa seurakunnan rippikouluissa vaan vetäjät itse joko tiedostivat ne tai eivät tiedostaneet. (Porkka & Ryyppö 2006, 30.)

Monissa tapauksissa esimerkiksi ulkoläksyjä helpotettiin ja kokeiden arvostelua laskettiin erilaisten oppijoiden kohdalla. Yleinen suorituskeskeisyys pyrittiin poistamaan. Muita käytännön toimia olivat esimerkiksi, että erilaisten oppijoiden ei tarvinnut tehdä muistiinpanoja tai lukea ääneen. (Porkka & Ryyppö 2006, 31.)

Kaikissa seurakunnissa ei ollut tehty erityisjärjestelyjä. Halua olisi huomioida erilaiset oppijat paremmin, mutta resursseja ja työntekijöiden valmiuksia ei ole.

Vanhoja käytänteitä pidetään hyvinä ja toimivina ja niitä muokataan tarpeen mukaan. (Porkka & Ryyppö 2006, 31.)

Opetuksessa 68 % seurakunnista käytti samoja materiaaleja sekä erilaisten oppijoiden että muun ryhmän kanssa. Silloin sovellettiin jo olemassa olevaa materiaalia, mutta joissakin seurakunnissa sitä tuotettiin itse. Selkokielineen materiaali, kuvat, ääni ja musiikki olivat käytössä erilaisten oppijoiden kanssa. Opetustilanteessa kokeminen, tekeminen, visualisointi, elämykset ja osallistuminen saivat painoarvoa. Osissa vastauksista kuitenkin arveltiin erityismateriaalien olevan nuoren aliarviointia. (Porkka & Ryyppö 2006, 32.)

Lisämateriaalin toive löytyi neljäsosalta vastaajista. Listalle päätyi sanoja kuten selkeä, yksinkertainen, visuaalinen ja toiminnallinen. Kommenteissa vilahti myös esimerkiksi selkokielineen katekismus, joka olisi kuitenkin enemmän kuin lasten katekismus. (Porkka & Ryyppö 2006, 32.)

Opinnäytetyön johtopäätöksissä mainittiin, että monissa seurakunnissa ei ollut puhuttu erilaisista oppijoista. Oli vain häirikkökäyttäytyjiä. Nämä häiriköt saattavat kärsiä juuri oppimisvaikeuksista ja siksi heihin tulisi kiinnittää huomiota. Jokainen oppii, mutta se riippuu opetuksesta. Kun rippikoulun opetusta aletaan tarkastella pedagogisesti, se saattaa avata koko rippikoulun sisältöä paremmin myös niille, jotka eivät erityistukea tarvitsisi. Tarvitaan siis lisäkoulutusta kohdata erityisoppijoita sekä uutta ja monipuolista opetusmateriaalia. Työntekijöiden on tärkeätä myös tarkistaa omat asenteensa ja muistaa, että tasa-arvoa on huomioida ja tukea enemmän niitä, jotka sitä tarvitsevat. (Porkka & Ryyppö 2006, 44.)

Nämä tutkimustulokset huomioon ottaen sarjakuvakateksimuksemme ei olisi voinut tulla parempaan saumaan. Se on yksi osa siitä kaivatusta "lisämateriaalista". Sitä voi käyttää kaikkien rippikoululaisten kanssa ja se saattaa avata monia keskusteluja, niin rippikoulaisten kuin työtoverienkin kanssa.

4 RIPPIKOULU SUOMESSA

Suomessa rippikoulu on ollut osa luterilaista kristillisyyttä jo pitkään. Lutherin oppeja on pöntetty päähän joka puolella maata. Katekismuksen ja Kristinopin ulkolukua on pidetty pakollisena, jotta on päässyt ripille. Myös sisältö tuli ymmärtää, muuten sai junkkarikoulua. Opetusmetodeja olivat ulkoluvun lisäksi opettajan yksinpuhelu ja keskustelut, joissa oppilaat vastasivat opettajan kysymyksiin. 1900-luvun alussa alkoi tulla uusia pedagogisia malleja, mutta niiden oli vaikea yleistyä, koska ryhmäkoot olivat niin suuria. (Kuusi & Porkka 2006, 118,119; Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2003.)

Erityisryhmille alettiin pitää rippikouluja jo 1800-luvun puolivälistä lähtien. Silloin ne oli tarkoitettu viittomakielisille. Kehitysvammaisille järjestettiin oma rippikoulu 1960-luvulla. Muitakin erityisryhmien rippikouluja alkoi tulla. Leiririppikoulujen yleistyessä 1960- ja 1970-luvuilla, opetustyyli muuttui. Enää se ei ollut niin opettajakeskeinen kuin ennen. Tähän vaikutti myös nuorisotyönohjaajien lisääntyminen rippikoulutyössä, joka ennen oli ollut papeilla ja kanttoreilla. Isoset toivat myös oman lisänsä. (Kuusi & Porkka 2006, 119.)

4.1 Elämä-usko-rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001

Rippikoulu on yksi osa monen suomalaisen nuoren elämää. Edelleen noin 90 % nuorista käy sen. Rippikoulu ajoittuu yleensä ikävuosiin 14–15 ja juuri niinä vuosina ihmisen elinkaaressa lapsuus jää taakse ja nuoruus alkaa. Rippikoulu voi olla hyvinkin tärkeä vaihe murrosikäisen mullistuvassa maailmassa ja

seurakunnan on tärkeätä olla mukana tukemassa nuorta. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 12; Kuusi & Porkka 2006, 3.) Sen vuoksi on hyvä suunnitella rippikoulu hyvin ja olla koko ajan valmiustilassa kehittämään sitä. Rippikoulusuunnitelma 2001 on hyvä osoitus tästä (Kuusi & Porkka 2006, 3).

Rippikoulusuunnitelma 2001 ei ole täysin uudistettu rippikoulu, vaan se jatkaa ja vahvistaa niitä samoja käytänteitä, joita seurakunnissa on jo ollut. Suunnitelmassa on hyödynnetty vuoden 1980 suunnitelman pohjalta tehtyjä löytyjä ja kehittämistyötä. Tekstejä on mietitty yhdessä rippikoulutyöntekijöiden kanssa erilaisissa neuvottelutilaisuuksissa sekä valtakunnallisesti että paikallisesti. (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 5.)

Rippikoulusuunnitelma on puitesuunnitelma. Sitä käyttävät seurakunnat näkevät, mihin suuntaan rippikoulua on vietävä, jos se ei vielä siellä ole. Suunnitelma antaa yhtenäisen pohjan koko ikäluokan rippikouluille. Sitä tehdessä on ajateltu erityisesti 14-15-vuotiaita nuoria. Erityisryhmät ja aikuiset kuuluvat myös suunnitelman piiriin. Heillä suunnitelmaa toteutetaan ryhmien erityispiirteet huomioiden. (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 5.)

Rippikoulusuunnitelma 2001:n on laatinut työryhmä, jonka kirkon kasvatustyön toimikunta on asettanut vuonna 1998. Ryhmään kuului seurakunnan kasvatustyön edustajia, mm. Kuopion hiippakuntasihtööri, Harjun seurakunnan nuorisotyönohjaaja ja Helsingin yliopiston käytännöllisen teologian laitoksen koulutussuunnittelija. (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 5.)

Suunnitelmassa käydään läpi rippikoulun lähtökohdat ja perusteet sekä sen tavoitteet. Muita asioita ovat jumalanpalveluksen ja musiikin osuus rippikoulussa, suunnittelu ja toiminnan toteutusohjeet. Meidän opinnäytetyössämme tukeudumme erityisesti juuri suunnitelman alkupäähän: rippikoulun lähtökohtiin, perusteisiin ja tavoitteisiin. Varsinkin kohdat, jotka liittyvät katekismukseen ja sen käyttöön ovat työmme kannalta olennaisia.

4.2 Rippikoulun tavoitteet ja haasteet

Rippikoulusuunnitelma 2001:ssä on kerrottu rippikoulun tavoitteet. Yleistavoite on kasvattaa nuoria siihen kolminaisuusopilliseen uskontoon, johon heidät on kastettu. Tämä tavoite ohjaa kaikkea rippikoulun toimintaa. Rippikoulu auttaa nuorta suhteuttamaan uskonnollista ja muuta ajattelua keskenään. Se myös opettaa kristinuskon perusteita ja auttaa nuorta kasvamaan ja vahvistumaan rakkaudessa lähimmäiseen. (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 11-17, 18-19.)

Rippikoulussa työntekijä kohtaa rippikoululaisen. Kohtaamisen tulisi tietysti olla ”hyvä”. Sen avulla vaikeassa elämäntilanteessa kamppaileva nuori ehkä saisi lohtua ja ratkaisuja ongelmiinsa. Jokainen rippikoululainen tulisi kohdata yksilönä, ei vain yhtenä massana teinejä. (Broman ym. 2006, 38.)

Rippikoulu perustuu kolmeen asiaan: nuoren elämään, kirkon uskoon ja rukoukseen. Seurakuntayhteys kulkee mukana koko ajan, niin aloitusjakson, perusjakson kuin päätösjaksonkin ajan. Katekismus antaa sisällöllisen perusrakenteen. (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 19-21.)

Sarjakuvakatekismus ottaa huomioon eritoten juuri nuoren elämän ja näyttää uskon ja rukouksen sen kautta.

Rippikoulussa keskeisiä sisältöjä ovat nuoren kehitysvaiheeseen liittyvät kysymykset kuten irrottautuminen vanhemmista, oma seksuaalisuus sekä arvot ja asenteet. Harrastuksiin, nuorisokulttuuriin, mediaan, luontoon, työhön, suvaitsevaisuuteen, sotaan ja muihin nuorta askarruttaviin aiheisiin paneudutaan rippikoulun aikana. Läsä ovat esimerkiksi myös elämän mielekkyys ja sen tarkoitus, jumalakysymykset, elämänkaari, vapaus, ahdistus ja kuolema. (Elämä-usko-rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001, 24.) Näitä samoja teemoja voi löytää sarjakuvakatekismuksesta.

5 KATEKISMUS

Yksi evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuskirjoista on uskonpuhdistaja Martti Lutherin Vähä katekismus. Suomessa siitä on luettu muutamiaakin versioita alkaen jo Mikael Agricolan ABC-kirjasta vuonna 1542. Tunnetuin oli Getzeliuksen katekismus Yxi lasten paras Tavara (v.1666) ja Svebiliuksen selityskatekismus Yxikertainen Ulostoimitus Lutherin Wähän Catechismuxen Ylitse (suom.v.1745). 1800-luvun lopulla ajateltiin, että Lutherin katekismuksen lisäksi tarvitaan toisenlainen kristillisen uskon tiivistelmä. Viimeisin niistä oli piispa Eino Sormusen tekstiin pohjautuva kristinoppi (v.1948). Uusin versio on vuoden 1999 lopulla kirkolliskokouksen hyväksymä Katekismus. Sen rakenne on sama kuin Lutherin Wähän Katekismuksen. (Huotari 2000, 12-13.)

5.1 Uusi katekismus vuosimallia 1999

Sarjakuvakatekismuksemme pohjautuu vuonna 1999 kirkolliskokouksen hyväksymään kristinoppiin, jonka nimi on yksinkertaisesti Katekismus. Se jaettiin seurakunnan jäsenten koteihin vuonna 2000 ja kun nykyään puhutaan katekismuksesta, tarkoitetaan nimenomaan tätä melko ohutta, sinikantista teosta. (Huotari 2000, 9.) Tässäkin opinnäytetyössä puhumme juuri siitä ja viittaamme sen sisältöön.

Uusi katekismus sisältää käskyt, uskontunnustuksen, Isä meidän-rukouksen, sakramentit sekä kuvauksen Raamatusta, ripistä ja rukouksesta. Jokaisen kohdalla on noin sivun mittainen kuvaus asiasta sekä Lutherin Vähä katekismuksen selitys kyseisestä kohdasta. Perusrakenne näkyy käskyissä, jotka

ilmaisevat mitä Jumala ihmiseltä vaatii, uskontunnustuksessa, joka kertoo mitä Jumala ihmiselle antaa ja Isä meidän-rukouksessa sekä sakramenteissa, jotka näyttävät, miten ihmisen tulisi ottaa ne vastaan. (Huotari 2000, 9, 14.)

Katekismus on hyvä Raamatun tiivistelmä, mutta se voi olla sellaisenaan hankala nuorille. Uusi versio on kirjoitettukin enemmän aikuisille kuin nuorille. Tämä siksi, että myös aikuiset tarvitsevat kristinopin pääsanoman kertovan teoksen, eivät vain rippikoululaiset. Katekismuksesta voi kuitenkin laatia erilaisia versioita erilaiseen käyttöön. (Huotari 2000, 10.) Tämän ”ohjeen” mukaisesti mekin hieman muokkaamme katekismusta nuorille sopivammaksi. Emme muuta sisältöä, vaan ulkonäköä.

Katekismuksen heikkous näkyy siinä, että se ei vastaa nykyajan yhteiskunnallisiin ja eettisiin ongelmiin. Se ei välttämättä ole sen tarkoituksaan. Tarkoitus on näyttää kristillinen oppi selkeästi. (Huotari 2000, 14.) Kuitenkaan ei olisi paha, vaikka katekismus hiukan sivuaisikin tätä päivää konkreettisesti. Sarjakuvakatekismus antaa tähän mahdollisuuden kuvaamalla tämän päivän nuoria ja kertomalla heidän näkökulmiaan asioihin.

5.2 Miksi valitsimme juuri katekismuksen?

Kasteella on kristillisessä kirkossa tärkeä merkitys. Evankelis-luterilaisessa kirkossa se on toinen kahdesta sakramentista. Kasteessa ihmisestä tulee seurakunnan jäsen ja hänet otetaan Jumalan lapseksi. Kaikki alkaa nimenomaan kasteesta. Kasteopetusta eli katekeesia on annettu ennen ja jälkeen kasteen: niin kastetut kuin kasteelle haluavatkin ovat saaneet opetusta. Katekismus on yhtä kuin kasteopetus. (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 6-7.)

Rippikoulusuunnitelman mukaan katekismuksen perustekstit ovat yhä olemassa myös nykyisessä rippikoulussa (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 6). Tämä on totta, mutta omien havaintojemme mukaan katekismus teoksena on pudonnut pois rippikoulun materiaaleista. Sitä saatetaan vilauttaa rippikoulun alkupuolella, mutta sitten se jää laukun pohjalle. Ulkoläksyt tulevat yhä sieltä, mutta voisiko katekismusta käyttää esimerkiksi oppitunneilla nykyistä enemmän?

Katekismuksen käyttöä voi perustella sillä, että vuonna 1999 kirkolliskokous hyväksyi kristinopin, jonka nimeksi tuli Katekismus. Katekismusta pidetään siis edelleen tärkeänä teoksena. Kirkkojärjestyksen mukaan rippikoulussa annettavan opetuksen pitää olla kirkolliskokouksessa hyväksytyyn kristinopin mukaista. Rippikoulun viralliseen oppimateriaaliin kuuluu juuri Katekismus, Raamatun, virsikirjan ja piispainkokouksen hyväksymien oppikirjojen lisäksi. (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 40, 23.)

On tehty opinnäytetyö Entä jos se onkin AD/HD – Havaintoja ja oivalluksia tavallisesta rippikouluryhmästä. Tekijät osallistuivat eri seurakuntien eri rippikouluihin ja tekivät niissä havainnointia, kyselyjä ja haastatteluja. Heidän yksi havaintonsa oli, että erilaisille oppijoille voivat ulkoläksyt olla pelottava ja jännittävä asia. Näiden nuorten kanssa on hyvä käydä opeteltavat värssyt läpi jollain muulla kuin perinteiselle ulkoa opettelemisella. (Porkka 2006, 47.) Katekismus sisältää osan näistä ulkoläksyistä ja meidän sarjakuvaversiomme voisi olla yksi oppimista helpottava tekijä. Onhan Isä meidän -rukouskin opittu soutamalla, miksei sitten sarjakuvan avulla? (viittaus opinnäytetyöhön Isä meidän – rukouksenkin voi oppia myös soutamalla, Pirjola & Takala 2006, 51.)

Raamattua on painettu monessa eri muodossa ja varsinkin lapsille siitä on tehty monia helpommin ymmärrettäviä kirjoja. Raamatun kertomuksia löytää teksteinä, kuvitettuina teoksina, kuuntelukirjoina ja elokuvina. Lähivuosina on ilmestynyt muutamakin ”nuorten” versio Raamatusta: Manga Raamattu ja Manga Messias. Manga Raamatun sarjakuvat käyvät läpi koko Raamatun ja Manga Messias kertoo Jeesuksen elämästä. (Hyvärinen 2008; Suomen Pipliaseura 2009). Koska Raamattu on jo niin monella tapaa tuotu esiin, on meidän mielestämme katekismuksen vuoro nostaa päätään.

Erilaisten oppijoiden kanssa voi olla joskus hankala toimia, mutta ohjaajat ja aikuiset eivät saa luovuttaa. Ei saa sanoa, ettei ole aikaa tai että ei tiedä mitä tehdä. Silloin nuori on syrjäytymisuhan alla. Ohjaajien tulisi toimia niin, että kukaan ei jäisi pois porukasta. Opetusmenot ja materiaalit tulisi ottaa tarkastuksen alle. Rippikoulumateriaalia on olemassa, mutta vielä sitä ei ole kovinkaan paljon erilaisten oppijoiden tarpeisiin (Heino & Kuusi 2006, 14, 16). Uskomme, että katekismuksestamme voisi olla hyötyä kaikkien rippikoululaisten ja myös isosten kanssa työskennellessä.

5.3 Miksi katekismusta kannattaa käyttää rippikoulussa?

”Katekismus ilmaisee tiivistetysti Raamatun pääsisällön.” (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 9) on yksi painavimmista syistä. Toinen syy käyttää katekismusta on, että sen sisältö antaa rippikoulun opetukselle perusjäsenyyksen. Katekismushan jaetaan kolmeen pääosaan: kymmenen käskyä, uskontunnustus ja Isä meidän -rukous. Näissä osissa tulee selvästi esiin, Rippikoulusuunnitelma 2001:n nimessäkin esiintyvät, kolme sanaa: elämä, usko ja rukous. (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 9.)

Rippikoulussa nuoret voivat kysellä ja ihmetellä elämää. Siellä keskustellaan ja pohditaan eettisiä kysymyksiä. Kymmenen käskyä muodostavat näille kysymyksille hyvän pohjan. Niistä voidaan lähteä keskustelemaan esimerkiksi Jumalasta ja lähimmäisen rakkaudesta. (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 9)

Uskontunnustuksen pohjalta voi vastata käskyjen tuomiin kysymyksiin. Uskontunnustuksessa tunnustetaan, mihin kristitty ihminen uskaa. Siinä sanotaan kaikki olennainen. Kun käskyt edustavat lakia, joka paljastaa ihmisissä olevan synnin, uskontunnustus tuo esiin evankeliumin eli ilosanoman. Uskontunnustuksen kolminaisuusopillinen järjestys: luominen, lunastus ja pyhitys, luo hyvän pohjan pelastushistorian opetukselle. Koulujen uskonnon opetuksesta huolimatta nuoret eivät välttämättä tiedä pelastushistoriaa. Silloin se on hyvä opettaa rippikoulussa. (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 9-10.)

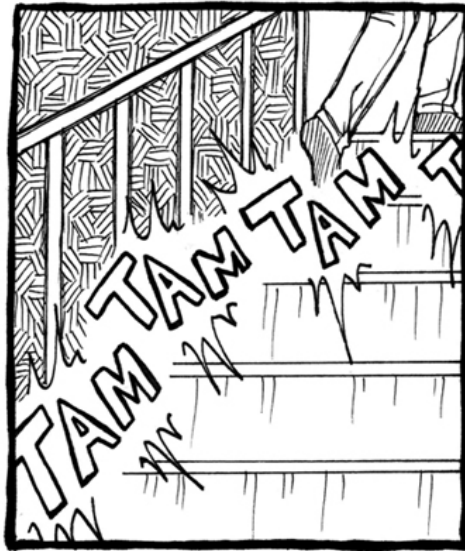
Isä meidän -rukous on selkeästi rippikoulun spirituaalinen osa. Se luo hyvän pohjan hengellisen elämän harjoittamiselle. Rippikoulusta alkunsa saanut aamujumalanpalvelus voi jatkua läpi elämän. Kristinuskoon liittyy vahvasti hartaudellisuus ja sitä tulisi vaalia. (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 10; Huotari 2000, 14.)

Katekismuksen avulla saa siis monenlaisia keskusteluja aikaiseksi. Ihmettely, kysely ja keskustelu ovat olennainen osa rippikoulua. Mielestämme juuri puhuminen kuuluu esimerkiksi oppitunneille; nuorten päässä liikkuville ajatuksille annetaan mahdollisuus tulla esiin ja he voivat saada joihinkin kysymyksiin vastauksia. Rippikoulusta moni voi saada kimmokkeen lähteä

”hoitamaan” uskonelämäänsä ja seurakuntayhteyttään, oli se sitten isoseksi hakeutuminen tai kerran kuussa kirkon ovista jumalanpalvelukseen käveleminen. (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 20.)

6 SARJAKUVA – HELPOMPAA LUKEA?

Yksi sarjakuvan ominaisimpia piirteitä on kuvien ja kirjoitetun tekstin yhdistäminen. Yksinkertaisimmillaan tämä toimii siten, että kuvien alle tai vierelle on laitettu kuvaa selventäviä tekstejä, jotka kertovat sarjakuvan tarinaa kuvan apuna. Tällaista tyyliä käytettiin paljon etenkin ensimmäisissä sarjakuvissa, kun taiteenmuoto oli vasta kehittymässä. Yleisempää nykyään kuitenkin on, että sarjakuvan tekstit on aseteltu harkiten kuvien sisään. Teksti ei sarjakuvassa ole vain tekstiä, vaan se on myös osa kuvaa. Puhekuplat ilmaisevat dialogia, joka sarjakuvassa käydään, mutta on olemassa myös muutakin tekstiä, kuten äänitehosteita tai taustan tekstejä. Monesti osa tekstistä, kuten erilaiset äänitehosteet, on kirjoitettu kuvan lailla, niin että jo niiden ulkonäkö kertoo siitä mitä ne ilmaisevat. Tällaisilla ”koodeilla” sarjakuvan lukemisesta tehdään lukijalle sekä helppoa, että jännittävää. (Krook, Lindman & Manninen 1992. 38-42)

KUVA 3. Esimerkki sarjakuvakatekismuksesta: ”Koodikieli” välittää tiedon kovaäänisistä askeleista portaikossa. Äänitehosteen teksti on tuotu osaksi kuvaa. (Lehkonen 2009)

6.1 Kuvat apuna opetuksessa

Rippikoulussa saattaa olla monia nuoria, joiden uskonnollinen ajattelu on vielä konkreettisella tasolla. Heidän on vaikea ymmärtää käsitteellisiä ilmauksia. (Elämä-usko-rukous.Rippikoulusuunnitelma 2001, 13.) Uskontoon kuuluu paljon asioita, joita ei voi koskettaa, niihin on vain uskottava. Tämä vaikeuttaa niiden ymmärrettävyyttä jokaisella. Kuvilla voi sanojen sijaan tai niiden kanssa selkeyttää monia asioita. Kun oppitunneilla puhutaan esimerkiksi Pyhästä Hengestä, saattaa se monelle jäädä pelkäksi sanaksi, jota ei ymmärrä. Kuvilla voi konkreettisemmin kertoa, mikä Pyhä Henki on ja miten se vaikuttaa maailmassa. Kuvien käyttö rippikoulussa yhdistää nykypäivän kirkon vanhaan perinteeseen käyttäen symboleja (Heino & Kuusi 2006, 17).

Kuvat ovat myös muistin tukena. Esimerkiksi lukihäiriöisen on helpompaa muistaa asia kuvana kuin pelkästään kerrottuna. Sama keino sopii muullekin ryhmälle. (Broman ym. 2006, 34.) On myös huomattu, että kuvien käyttö opetuksessa tukee muun muassa dysfaattisten nuorten oppimista. Yksi esimerkki kuvan käytöstä erityisopetuksessa on Internetistä löytyvä ammatilliseen erityisopetukseen suunniteltu kuva- ja oppimateriaalipankki, AMMe. (Heino & Kuusi 2006, 17.)

Sarjakuvan parhaita puolia ovat sen selkeät tekstit. Suurin osa sarjakuvataiteilijoista kannattaa sarjakuviaan tehdessään tyyliä, jossa tapahtumat kuvataan mahdollisimman pitkälle sanojen sijaan kuvilla, jolloin puhekupliin jäävät enää tärkeimmät dialogit. Liian tekstin käyttö sarjakuvissa saattaa tehdä siitä raskaslukuisen, eikä kuville jää tarpeeksi tilaa. Kuvat ovat kuitenkin sarjakuvan tärkein osa, kuten tämän taiteenlajin nimikin jo kertoo. Sarjakuva

koostuu tietysti sarjasta kuvia, tekstin pitäisi olla mukana vasta toissijaisena kerrontakeinona. (Kupla Akatemia 1997.)

Itse tarinaa ei siis tarvitse selittää tekstillä, vaan kuvat kertovat sen. Juuri tämä tekee sarjakuvasta helppolukuisempaa vaikkapa lukihäiriöstä kärsivälle. Mitä lyhyempi teksti on, sitä helpompaa se on lukea. Sarjakuvan keinoin ei tarvitse kuitenkaan karsia sanomaa, vaikka tekstiä onkin vähemmän. Sarjakuvan rakenne jäsennetään ruutujen avulla yksiköiksi, joiden sisältämä informaation määrä ei ole välttämättä kovin suuri. Osa asiasta kerrotaan kuvilla, osa tekstillä. Sarjakuvassa käytetään enimmäkseen pienehköihin ruutuihin piirrettyjä kuvia ja usein painatusvaiheessa originaalia sarjakuvaa vielä pienennetään entisestään. Myös tästä syystä yhteen ruutuun tulevan informaation määrä on rajallinen, sillä piirtäjän on pidettävä sarjakuvansa helppolukuisena ja ymmärrettävänä. (Krook, Lindman & Manninen 1992, 38.)

Osittain sarjakuvailmaisu toimii hieman samalla tavalla kuin selkokieli. Selkokieli on yksinkertaistettu kieli, jota käytetään sekä kirjallisissa julkaisuissa, että puhuttuna. Se on käytössä esimerkiksi erilaisista kehitysvammoista kärsivien keskuudessa, maahanmuuttajien apuna tai vaikkapa vanhusten kirjallisuudessa. (Leskelä & Virtanen 2006, 9.)

Selkokieltä käytettäessä pyritään välttämään pitkien ja vaikeiden sanojen, sekä erityissanaston käyttöä. Lisäksi lauseet yritetään pitää lyhyinä ja helposti tulkittavina. Sarjakuvan tekstit ovat hieman samanlaisia. Lyhyet lauseet ja sanat ovat sarjakuvassa yleisiä visuaalisen ilmeensä vuoksi. Sanojen ja lauseiden tulee sopia kuvituksen keskelle, joten mitä lyhyempiä ne ovat, sitä paremmalta ne näyttävät sarjakuvan kokonaisuudessa. (Leskelä & Virtanen 2006, 12-13.)

Sarjakuvassa on myös jotain hyvin samankaltaista kuin peruskoulun oppikirjoissa. Niissä on yritetty saada tieto paperille mahdollisimman miellyttävällä tavalla. Teksti on jäsennetty lyhyehköiksi pätkiksi ja tekstin rinnalle on laitettu paljon selventäviä ja lisätietoa tarjoavia kuvia ja taulukoita. (Hiidenmaa 2006, 61-62.)

6.2 Värjättyjä hiuksia ja kysymyksiä. Miksi sarjakuvamme on tällaista?

Rippikouluikäisen nuoren elämään kuuluu väistämättä muutoksia. Viisitoistavuotiaan tytön tai pojan murroskausi on meneillään ja lapsuus jäämässä taakse niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisestikin. Nuori ottaa etäisyyttä vanhempiinsa ja solmii uusia suhteita niin vertaisryhmiin kuin yksilöihin. Toisin sanoen uudet kaverit ja ensimmäiset seurustelusuhteet tulevat mukaan kuvioihin. Tyttöillä on yleensä läheinen suhde yhteen tyttöön, kun taas pojille ryhmä on tärkeämpi. Idolit ja samaistuminen ovat nuorelle tärkeitä ja niiden avulla harjoitellaan kotoa irrottautumista. Auktoriteettien ärsyttäminen ja rajojen kokeilu ovat esimerkkejä oman minän kasvamisesta. Rippikoulun tulisi olla turvallinen ympäristö nuoren kysymyksille ja uuden ihmettelyle. (Elämä-usko-rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001, 12-13.)

Sarjakuvamme on suunniteltu juuri nuoren elämään sopiviksi. Tarkoituksena on, että ne auttaisivat nuorta ymmärtämään paremmin katekismuksen sisältöä ja oppimaan ulkoläksyt helpommin. Nuori oppii kyseessä olevan asian paremmin, kun se on liitetty hänen omaan elämäänsä ja siinä on mukana myös osittain viihteellistä sisältöä. Katekismuksen parissa viihtyminen motivoi ja näin tapahtuu syväoppimista. (Elämä-usko-rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001, 12.)

Myös sarjakuvamme ulkoasussa on kiinnitetty huomiota nuorten suosimiin sarjakuvan muotoihin ja nuorten tyylihin. Olemme perustaneet nuorten ulkonäköä ja käyttäytymistä omiin kokemuksiimme nuorten tyyleistä ja tavoista. Samaa kertoo myös uusi nuorten vapaa-aikatutkimus. Tutkimuksen ja omien kokemustemme mukaan 15–19-vuotiaat, joihin myös päähenkilömme Niina kuuluu, ovat suurin ryhmä, jotka ovat jossakin tietyssä nuorten pukeutumistyyliissä. Jopa 16 % tämän ikäisistä nuorista pukeutuu jonkin tyylin mukaisesti, kun muissa ikäryhmissä prosenttiluvut ovat vain kolmesta seitsemään prosenttia. (Myllyniemi 2009, 98.) Myös tavat, joilla Niina sarjakuvassamme pitää yhteyttä ystäviinsä, ovat tutkimuksen mukaan yleisiä. Etenkin netin kautta yhteydenpito on viime aikoina lisääntynyt nuorten keskuudessa huomattavasti. Olemme huomioineet myös tämän sarjakuvassamme, yrittäen tuoda luomamme fiktiivisen maailman lähemmäs sitä maailmaa, jossa nuoret tänä päivänä oikeasti elävät. (Myllyniemi 2009, 92.)

KUVA 4. Esimerkki sarjakuvakatekismuksesta: Noin 15-vuotiaiden nuorten erilaisia pukeutumistyyliä. (Lehkonen 2009.)

6.3 Miten katekismustamme voi soveltaa käytäntöön?

Katekismuksemme on suunnattu ensisijaisesti aivan tavallisille yläkouluikäisille nuorille, mutta mikä estää ketään käyttämästä sarjakuvakatekismustamme vaikkapa kehitysvammaisten parissa tehtävässä työssä tai aikuisen käydessä rippikoulua. Kuitenkin, katekismuksemme sarjakuvan tarina sijoittuu tavallisen 15-vuotiaan nuoren, joka on juuri aloittamassa rippikoulua, elämään. Minne siis katekismuksemme sopisikaan paremmin kuin rippikouluun keskusteluja herättelemään.

Ehdotuksemme on, että sarjakuvakatekismustamme voitaisiin käyttää rippikoulussa esimerkiksi yhdessä lukien kappale kerrallaan ja sitten keskustellen vaikkapa eri käskyihin liitetyistä havainnollistavista tarinoista. Suosittelemme myös katekismuksemme käyttöä ulkoläksyjä opeteltaessa, sillä esimerkiksi uskontunnustusta havainnollistavan sarjakuvan lukemisen jälkeen voi olla kuvien avulla helpompi palauttaa mieleen itse uskontunnustus ja lisäksi tarinan liittäminen opittavaan asiaan helpottaa asian sisäistämistä. Oppiminen tapahtuu syvemmin ja asia on helpompi omaksua, pelkän pinnallisen ulkoa muistamisen sijaan. (Luumi & Ylönen 2002, 74.)

Sarjakuvakatekismuksemme ei tosin ole tarkoitettu vain ohjaajien käytettäväksi oppitunneilla, vaan sitä voidaan soveltaa myös isosten tuokioihin. Monet seurakunnat antavat isosille vastuuta erilaisista ryhmätuokioista, joissa pureudutaan syvemmälle erilaisiin Raamatunkohtiin tai muihin kristinuskon opetuksiin. Porkan artikkelin mukaan isosten suurimpia vastuualoja ovat iltaohjelman suunnittelu ja toteutus, pienryhmien ohjaus, vapaa-ajan toiminta ja hartauksien suunnittelu ja pito. (Porkka 2005, 90.) Näistä tehtävistä jo kahteen

isokset voivat saada hyviä ajatuksia ja keskustelumateriaalia sarjakuvakatekismuksestamme.

Etenkin pienryhmien ohjauksessa, jossa keskustelu on tärkeä työskentelytapa, katekismuksemme toimisi hyvin isosten apuna. Isosen on myös itse hyvä ymmärtää kristinuskon perusopit, joten katekismuksemme käyttö sopii hyvin myös isoskoulutukseen. Ensimmäisen vuoden isoskoulutuksen sisällöissä mainitaan myös katekismuksen opiskelu muiden tärkeiden kristinuskon perusasioiden rinnalla. (Porkka 2005, 98.) Sarjakuvakatekismuksemme voisi olla yhtenä innoittajana nuorten katekismuksen opiskelulle.

Rippikoulun lisäksi olemme tarkoittaneet sarjakuvakatekismustamme käytettävän myös koulun uskonnon opetuksessa kristinuskon perusasioita opiskeltaessa. Myös tällöin yhdessä lukeminen ja keskusteleminen olisivat hyviä tapoja käydä läpi vaikkapa kymmentä käskyä. Pyrkimyksemme on tiedon sisäistämisen helpottaminen, ulkoa oppimisen sijaan. Mitä mielekkäämpää oppiminen on, sitä enemmän oppija todella omaksuu tietoa ja pystyy ymmärtämään sen sisältöä. (Kuusinen, Korkiakangas 1995, 48-49.)

7 POHDINTA

Tämä työ lähti tarpeesta ja innostuksesta saada aikaan jotain uutta ja hyödyllistä. Nuorisotyö ei ole maailman helpoin ammatti niin kuin ei ole mikään sosiaalialaan liittyvä työ. Silloin ollaan tekemisissä ihmisten kanssa ja tunnetusti ihmiset saattavat olla välillä todella hankalia. Ongelmia löytyy milloin mistäkin, mutta onneksi on myös ilon ja onnistumisen hetkiä. Rippikoulutyössä törmää monenlaiseen ja kaikkeen pitää olla varautunut, oli sitten kyse teinin raivonpuuskasta tai oppitunnin yhtäkkisestä tylsyyshetkestä. On siis hyvä kantaa mukanaan suuri määrä iloa ja hyvää asennetta, mutta myös paljon erilaista materiaalia.

Sarjakuvakatekismuksemme on hyvä lisä tuohon materiaaliin. Sen kuvat ja tarinat tuovat esimerkiksi kymmenen käskyä lähemmäksi nuorta ja hänen maailmaansa. Niin kuin olemme monilla lähteillä tässä työssä osoittaneet, ihminen oppii ja omaksuu opetettavan asian paremmin kuvien avulla kuin ilman niitä. Olisimme halunneet vielä tutkia asiaa oman sarjakuvamme avulla, mutta aika ei valitettavasti riittänyt. Aikeena oli kokeilla sarjakuvakatekismuksemme rippikouluryhmässä sen jälkeen, kun nuoret olisivat ensin tutustuneet nykyiseen Katekismukseen. Kysymys olisi ollut suurin piirtein ”kumpi versio on parempi?”.

Lopullisen opinnäytetyömme teoriaosa kertoo olennaiset asiat liittyen oppimiseen, opettamiseen, erilaisiin oppijoihin, rippikouluun sekä katekismukseen ja sarjakuvien käyttöön. Tekstiä ei ole yhtä paljon kuin

lakikirjoissa, sillä pääaiheesta eli (sarja)kuvista ei ole paljoakaan tietoa saatavilla. Valitettavasti sarjakuvista ei ole tehty, tai ainakaan emme löytäneet, kovin montaa teosta tai tutkimusta, joista olisi ollut apua. Mielestämme ei ole tarkoituksen mukaista lähteä pohtimaan epäolennaisia tai aihetta vain hiukan sivuavia asioita.

Kaikesta huolimatta saimme kokoon merkittävän määrän lähteitä ja tietoa. Pyrimme linkittämään tekstit seurakunnan nuorisotyöhön ja nimenomaan rippikouluun, koska sinne aiomme tulevaisuudessa viedä sarjakuvakatekismuksemme, vaikka varsinkin työn alkupäässä puhutaan yleisesti oppimisesta. Erilaisten oppijoiden kohdalla halusimme keskittyä enemmän lukihäiriöisiin, sillä he ovat työmme kannalta avain asemassa. Katekismus-osiossa kerromme ”uudesta katekismuksesta”, koska sitä olemme käyttäneet pohjana sarjakuvissamme.

Halusimme antaa näytteitä vielä työn alla olevista sarjakuvista, joten liitimme niitä muutaman mukaan teoriaosuuteen. Ne myös liittyvät aina jollain tavalla tekstiin. Ne ovat myös hyviä esimerkkejä siitä, miten tekstiä voi elävöittää. Kuvat kunniaan!

Nyt on teoriaosuus tehty ja enää toisella meistä, Hanna-Piritalla, on edessä iso työ sarjakuvan parissa. Olemme molemmat melko tyytyväisiä saamaamme lopputulokseen, kun ottaa huomioon miten pienessä ajassa se on saatu kokoon. Uskomme ja toivomme, että tästä työstä, siis sarjakuva mukaan ottaen, on hyötyä tulevaisuudessa meille ja muillekin nuorten kanssa työskenteleville. Nuoret ovat tulevaisuus ja heihin kannattaa panostaa.

LÄHTEET

Ahvenainen O. & Holopainen E. 1999. Lukemis- ja kirjoittamisvaikeudet. Teoreettista taustaa ja opetuksen perusteita. Jyväskylä: Special Data.

Broman, A., Mattson, B. & Öjermo, C. 2006. Rippikoulu kaikille – kärsivällisyyttä, selkeyttä, rakennetta. Helsinki: LK-kirjat.

Elämä-usko-rukous. Rippikoulusuunnitelma. 2001. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2001:10. Porvoo: Kirkkohallitus, Kirkon kasvatustieteiden keskus.

Erilaisen oppijan käsikirja-Luvuista lakeihin, kuntoutuksista keinoihin. 2007. Helsinki: Erilaisten oppijoiden liitto ry, Lukineuvola-hanke.

Hautamäki, J. Lahtinen, U. Moberg, S. & Tuunainen K. 2007. Erityispedagogiikan perusteet. 1.-4.painos. Helsinki: WSOY.

Heino, I. & Kuusi, R. 2006. Erilainen samanlainen rippikoululainen. Teoksessa R. Kuusi & J. Porkka (toim.) Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille. Erilaiset oppijat rippikoulussa. Helsinki: Kirkkohallitus. 10-19.

Heino, I. & Lehtonen A-L. 2006. Vammaisjärjestöjen palvelukortti rippikoulutyöntekijöiden avuksi. Teoksessa R.Kuusi & J. Porkka (toim.) Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille. Erilaiset oppijat rippikoulussa. Helsinki: Kirkkohallitus. 131-159.

Hiidenmaa, P. 2006. Oppi- ja tietokirjoissa käytettyjä havainnollistamiskeinoja. Teoksessa L. Leskelä & H. Virtanen (toim.) Toisin sanoen, selkokielen teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Oppimismateriaalikeskus OPIKE. 61-71.

Hintikka, A-M. 2004. Oppimisen tapoja ja strategioita. Teoksessa R. Hämäläinen, R. Salin & A. Valkama (toim.) Kromosomeista kaksoiskonsonantteihin. Lukibussin matkakirja. Helsinki: Suomen Kuntaliitto. 75-90.

Huotari, V. 2000. Miksi uusi katekismus? Teoksessa M. Hytönen (toim.) Katekismusta kaikelle kansalle. Uusi katekismus tutuksi -luentosarja Kotkassa. Kotka: Kotkan evankelis-luterilainen seurakuntayhtymä. 9-15.

Hyvärinen, A-M. 2008. Manga-Raamattu. Saatavissa: http://www.fleim.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=1254&Itemid=48. Luettu: 25.10.2009.

Korkiakangas, M. Kuusinen, J. 1995. Oppiminen. Teoksessa J. Kuusinen (toim.) Kasvatus-psykologia. Helsinki: WSOY

Krook, A. Lindman, M-L. Manninen, P. 1992. Sukellus sarjakuvaan. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Kupla Akatemia. Suomen Sarjakuvaseuran www-sivut. Saatavissa: http://www.sarjakuvaseura.fi/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=95. Kupla Akatemian sisältö tuotettu vuonna 1997. Luettu 15.10.2009.

Kuusi, R. 2006. Erilainen samanlainen rippikoulu. Teoksessa R.Kuusi & J. Porkka (toim.) Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille. Erilaiset oppijat rippikoulussa. Helsinki: Kirkkohallitus. 7-10.

Kuusi, R. & Porkka J. 2006. Esipuhe. Teoksessa R.Kuusi & J. Porkka (toim.) Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille. Erilaiset oppijat rippikoulussa. Helsinki: Kirkkohallitus. 3-5.

Kuusi, R. & Porkka, J. 2006. Rippikoulu kaikille- pedagogiikkaa. Teoksessa R.Kuusi & J. Porkka (toim.) Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille. Erilaiset oppijat rippikoulussa. Helsinki: Kirkkohallitus. 115-129.

Leinonen, S. 1997. Elämän vaihtoehdot kapeutuvat. Teoksessa K. Strandén (toim.) Erilainen oppija. Helsinki: Hero. 23-26.

Leskelä, L. Virtanen, H. 2006. Selkokielen ABC. Teoksessa L. Leskelä & H. Virtanen (toim.) Toisin sanoen, selkokielen teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Oppimismateriaalikeskus OPIKE. 7-14

Luumi, P. Ylönen, H. 2002. Kertomus on tie. Helsinki: Lasten Keskus.

Lyytinen, H. 1997. Oppimisesta syrjäytyminen-entistä suurempi vaara. Teoksessa K. Strandén (toim.) Erilainen oppija. Helsinki: Hero. 245-248.

Lyytinen, H. & Lyytinen, P. 2004. Lukivaikeuksien varhainen tunnistus ja niitä ennalta ehkäisevät toimet. Teoksessa R. Hämäläinen, R. Salin & A. Valkama

(toim.) Kromosomeista kaksoiskonsonantteihin. Lukibussin matkakirja. Helsinki: Suomen Kuntaliitto. 30-39.

Malin, A. 2006. Suomessakin on heikkoja lukijoita. Teoksessa L. Leskelä & H. Virtanen (toim.) Toisin sanoen, selkokielen teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Oppimismateriaalikeskus OPIKE. 15-31

Mannermaa, T. 2000. Jumala. Teoksessa M. Hytönen (toim.) Katekismusta kaikelle kansalle. Uusi katekismus tutuksi -luentosarja Kotkassa. Kotka: Kotkan evankelis-luterilainen seurakuntayhtymä. 16-27.

Myllyniemi, S. 2009. Aika vapaalla, nuorten vapaa-aikatutkimus 2009. Helsinki: Opetusministeriö, Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisoasiain neuvottelukunta.

Niemi, P. 1997. Aikuisen lukivaikeuksien takana monia syitä. Teoksessa K. Strandén (toim.) Erilainen oppija. Helsinki: Hero. 27-30.

Peltonen, M. 1985. Koulutusoppi. Helsinki: Otava.

Pirjola, J. & Takala, T. 2006. Isä meidän-rukouksen voi oppia myös soutamalla. Teoksessa R.Kuusi & J. Porkka (toim.) Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille. Erilaiset oppijat rippikoulussa. Helsinki: Kirkkohallitus. 51-57.

Porkka, J. 2005. Isostoiminnan rikkaus – leirityön tarpeista nuorisokulttuuriksi. Teoksessa T. Paananen, H. Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy

Porkka, J. 2006. Entä jos se onkin AD/HD? – Havaintoja ja oivalluksia tavallisesta rippikouluryhmästä. Teoksessa R.Kuusi & J. Porkka (toim.) Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille. Erilaiset oppijat rippikoulussa. Helsinki: Kirkkohallitus. 46-50.

Porkka, J. & Ryyppö, T. 2006. Rippikoulu kaikille?- Erilainen oppija rippikoulussa. Teoksessa R.Kuusi & J. Porkka (toim.) Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille. Erilaiset oppijat rippikoulussa. Helsinki: Kirkkohallitus. 20-45.

Prashnig, B. 2000. Erilaisuuden voima opetustyyliä ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Riihimäki, N. 2005. Erilainen oppija. Teoksessa T. Paananen & H. Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja oy. 189-200.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2003. Historiaa Rippikoulun ja konfirmaation kehitys. Saatavissa: <http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/rippikoulu/historia.htm>. Luettu: 1.10.2009.

Suomen Piipliaseura. 2009. Manga Messias. Saatavissa: http://www.bible.fi//uskotoivorakkaus/utr_manga.pbs. Luettu: 25.10.2009.

Tahvola, T. 2007. Lukemisen ja kirjoittamisen vaikeudet. Saatavissa: <http://www.tao.tampere.fi/kirjasto/lukivaikeudet.pdf>. Luettu: 20.10.2009.

Virtanen, P. 2004. Oppijan oikeudet ja yksilölliset suunnitelmat. Teoksessa R. Hämäläinen, R. Salin & A. Valkama (toim.) Kromosomeista kaksoiskonsonantteihin. Lukibussin matkakirja. Helsinki: Suomen Kuntaliitto. 91-100.

Vuorinen, I. 1993. Tuhat tapaa opettaa. 7.painos. Tampere: Resurssi.

Voutilainen, A. Häyrinen, T. & Iivanainen, M. 1997. Erilaisen oppijan vaikeudet, niiden syyt ja yleisyys. Teoksessa K. Strandén (toim.) Erilainen oppija. Helsinki: Hero. 12-15.